

Kulttuuri 00:00 04.10

Kirjailijat lipuvat sukulaisiin

Pieni jokiristeilijä Aurora puksuttelee ylävirtaan Obia, Länsi-Siperian suurinta jokea. Tämä on Siperiaa, Aasiaa, suomalaisten tutkimusmatkailijoiden aikanaan ylistämää seutua. Maisema on yksitoikkoista, joki rannoiltaan täysin asumaton. Mutta nyt rantametsiensä ruskassa Ob on surumielisen kaunis.

Suomalais-ugrilaisen kirjailijakokouksen suomalaiset ja unkarilaiset osanottajat on viety risteilylle, pois jaloista muiden vieraiden vasta saapuessa.

Suomalaiset oleilevat messissä. **Jörn Donner** istuu nuivana lukien amerikkalaista dekkaria. Hän on ikävystynyt, kukaan isännistä osaa englantia. Hän on lähtenyt etsimään isänsä, kielitieteilijä **Kai Donnerin** jälkiä, mutta ei niitä täältä löydy. Isä tutki vuosina 1911-14 samojedikieliä täällä päin.

Jukka Mallinen puhuu venäjää ja on kuin beluga Obissa. **Anita Konkka** ja **Riina Katajavuori** kirjoittavat matkapäiväkirjaansa eivätkä tunnu lainkaan pitkästyneiltä.

Kannelta kuuluu unkarinkielinen yhteislaulu. Toista tusinaa heimoveljiä on lähtenyt alkukotiin, ovathan hantit ja mansit, entiseltä nimeltään ostjakit ja vogulit heidän lähimpiä kielisukulaisiaan. Votkapullot kiertävät, silavaa syödään, kansanlaulu toisensa perään otetaan esiin. He viihtyvät erinomaisesti.

Putinin urheilulajia orpokodissa

Viiden tunnin junnauksen jälkeen saavutaan laituriin, jossa lukee Njalino. Kosketan Obin vettä ja kerron terveiset Oulujoelta.

Kuudensadan hengen kylä on samanlainen kuin mikä tahansa venäläinen asutuspaahanen: kuoppaiset hiekkatiet, puiset jalkakäytävät, painuneita sinisiä ja harmaita hirsimökkejä, Leninin patsas paikallaan.

Meidät viedään uuteen punatiiliseen rakennukseen. Se on Njalinin orpojen ja "sosiaalisten orpojen", juopoilta vanhemmilta huostaan otettujen lasten sisäoppilaitos.

Oppilaskatras ja opettajakunta ottavat meidät vastaan leivällä ja suolalla, puhein sekä lauluin. Olemme harvinaisia länsimaisia vieraita. Opettajien mukaan teemme lapsille tästä juhlapäivän; he saavat toivoa paremmasta.

Koulu esitellään perusteellisesti, luokat ja asuntola, harrastustilat ja kirjasto. Voimistelusalissa karatekat näyttävät taitojaan: lyöntejä, potkuja ja akrobaattisia hyppyjä. Presidentti Vladimir Putinin itsevarmuutta tuova laji on Venäjällä suosittu. Erityisesti ryhmän pienin, huulihalkiainen poika kasvaa pituutta ihan silmissä tehdessään karateliikkeitä.

Kävelykatu punaisesta marmorista

Siperia opettaa. Ainakin sen se opetti, että mielikuvat tästä Pohjois-Aasian alueesta voivat olla aivan vääriä. 38 000 asukkaan Hanti-Mansiisk ei ole rähjäinen pikkukaupunki, vaan keskusta on täynnä moderneja, jopa postmoderneja rakennuksia. Leveä Marxin kävelykatu on laskettu punaisesta marmorista.

Kaikkialla on siistiä: ei roskia, kulkukoiria tai kerjäläisiä. Erityisen vaikuttava on liikekeskus, jonka ulkoseinissä on poro- ja taiga-aiheisia mosaiikkeja. Katon kruunaa korkea kotamainen, yöllä valaistu torni. Tämä muistuttaa alueen alkuperäisväestöstä ja sen elinkeinoista.

Alueen ja pääkaupungin nimestä huolimatta hanteja ja manseja on puolentoista miljoonan autonomiassa vain 0,6 prosenttia, eikä heitä monta asu nimikkokaupungissaan. Kaikkiaan "juurikansoja", kuten Venäjällä sanotaan, on Jugranakin tunnetussa autonomiassa parikymmentätuhatta, siinä luvussa myös samojedeja.

Hanti-Mansiisk on hallintokaupunki ilman teollisuutta; siksi ilmakin on puhdasta. Se on myös urheilukaupunki. Muutama vuosi sitten se nousi sporttispotteihin ampumahiihdon MM-kilpailujen isäntänä. Sen siunauksella mekin asumme loisteliaassa hotellissa nimeltä Seitsemän kukkulaa. Kaupunki haluaa osoittaa olevansa Rooman veroinen.

Kaupungin vauraus tulee muualta. Kun Obin yössä katsoo, kaukaa näkyy oranssinen valonkajo. Kaasu siellä palaa poraustornien yllä. Pieni Hanti-Mansia tuottaa 60 prosenttia Venäjän raakaöljystä.

Pahinta on se, että venäläiset ja länsimaiset öljy-yhtiöt imevät kilvan Siperian maaäidin rintoja tyhjäksi mustasta maidosta. Kreml edistää sitä, joskin lyö karateiskulla suurinta yhtiötä Jukosia. Kaupungissa kysellään jo nyt, mitä tapahtuu, kun nafta loppuu.

Kirjoittaja osallistui kahdeksanteen suomalais-ugrilaiseen kirjailijakokoukseen Hanti-Mansiiskissa syyskuun lopussa.

Kari Sallamaa